

04.10.23

7-А-Б

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Східні слов'яни у VI—IX ст.

Мета уроку: ознайомити учнів з хронологічними межами та періодизацією середньовіччя, з причинами та наслідками Великого переселення слов'ян, з сусідами східних слов'ян; дослідити території розселення слов'ян; проаналізувати групи східних слов'ян; виховувати самостійність та впевненість у власних знаннях.

Актуалізація опорних знань

Бесіда

- Що таке Велике переселення народів? Коли і як воно розпочалося?
- Як відбувалося розселення слов'ян під час Великого переселення народів?
- Що вам відомо про витоки українського народу?

Мотивація навчальної діяльності

Яка визначна подія на межі стародавніх часів і середньовіччя об'єднує такі поняття: Європа, Центральна Азія, Скандинавія, гуни, готи, анти, слов'яни, варвари, авари, Дунай, Дністер, Дніпро, III–VII ст.? Дайте їй визначення.

Вивчення нового матеріалу

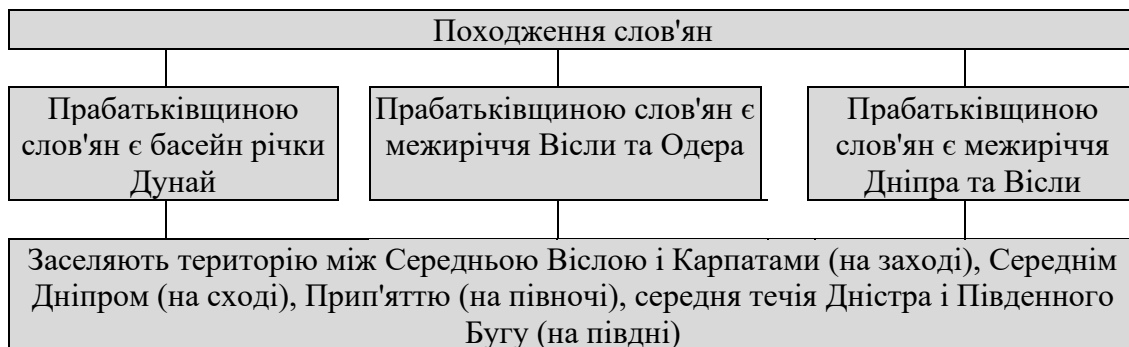
Слов'яни — найбільша у Європі група народів. Уперше ця назва з'явилася у творах візантійського історика Прокопія Кесарійського «Війна з готами» та імператора Візантії Маврикія Стратега «Тактика і стратегія».

До слов'янських народів належать: українці, росіяни, білоруси, поляки, чехи, словаки, болгари, серби, хорвати, словенці, чорногорці, македонці. Історія слов'ян є дуже давньою.

Сьогодні ми з вами прослідкуємо подальшу долю слов'янських племен і дослідимо їхнє життя за часів Великого переселення народів.

Перші відомості про появу слов'янських племен належать до кінця II — початку I тис. до н. е. Давні слов'янські племена зустрічаються в працях римських авторів Плінія Старшого, Тацита та Птолемея під назвою венеди, але проблема їх походження на сьогодні залишається дискусійною. Загалом існують три основні теорії про походження слов'янських племен.

Робота зі схемою «Походження слов'ян»



Велике переселення народів — переселення великих мас германських, тюркських, іранських та слов'янських племен у IV— VII ст., наслідком якого було утворення варварських держав.

Початком цього процесу стало переміщення готів у IV ст. із Прибалтики в Причорномор'я. Навала готів розколола слов'янські племена, які на той час зустрічалися під назвою венеди, антів та склавінів.

Під час розселення слов'янських племен на величезні території відбувся їхній поділ на три великі групи: південні, західні і східні.

Робота зі схемою «Три групи слов'ян»

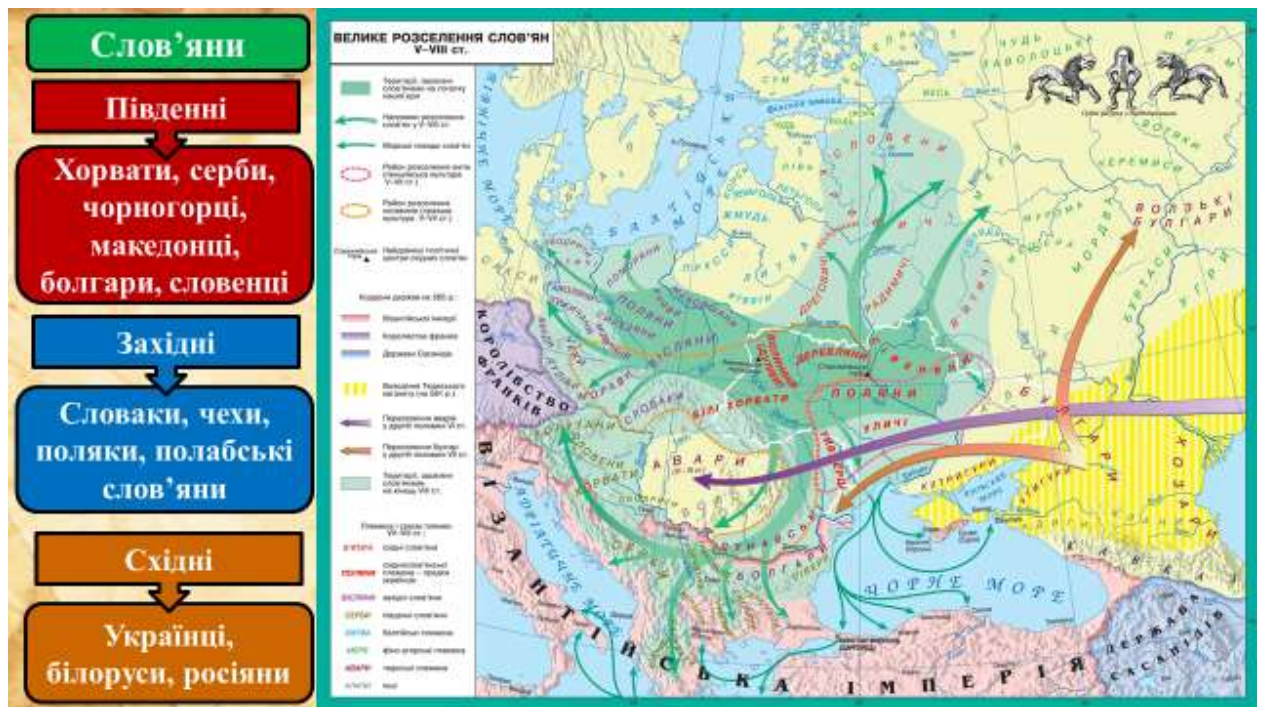
Західні	Південні	Східні
Чехи, поляки, словаки	Болгари, серби, хорвати, македонці, чорногорці, боснійці	Українці, росіяни, білоруси

«Розселення слов'янських племен»

Кінець I тис. до н. е.	II—IV ст	V ст	VI—VII ст.
Верхня Наддніпрянщина, південно-західне узбережжя Балтійського моря, нижня течія Ельби	Племена готів відтісняють слов'ян на північ до Дніпра й Десни	Після розпаду союзу гунів слов'яни посилюють свої позиції в Північному Причорномор'ї	Заселення Балканського півострова Подунав'я, басейну Ельби та Одера

Робота з картою

Розгляньте шляхи розселення слов'ян, які сучасні народи мають слов'янське походження?



Слов'яни здавна жили племенами, час від часу об'єднуючись у значно більші спілки – племінні союзи. За літописом «Повість минулих літ» на території України мешкали сім племінних об'єднань:

поляни – середня течія Дніпра;

волиняни (дуліби) – у басейні Західного Бугу;

древляни – у басейні Прип'яті та її правих приток;

сіверяни – на берегах Десни та її приток;

тиверці – між Дністром і Прутом;

уличі – між Дністром і Дніпром;

білі хорвати – у передгір'ях Карпат і Закарпатті.

Ці племінні союзи можна вважати безпосередніми предками українців, а їхню мову – праукраїнською.

У VI ст. слов'янські племена фігурують під двома назвами: антів і склавинів. Назва «анти» в перекладі з іранської мови означає «край», «кінець» — так називали жителів прикордоння, окраїни, тобто українців. Назва «склавини» згодом перетворилася на назву «слов'яни» і збереглася до нашого часу.

Отже, формування проукраїнського етносу відбувалося за такою схемою:

Венеди		
Анти	IV ст.	Склавини
Заселяють Балкани, Верхній Дніпро, Донець, Дон. Після навали аварів ідуть з історичної арени	V – VIII ст.	Заселяють території між Дніпром, Дністром і Західним Бугом, утворивши етнічні слов'янські угруповання

Сусіди східнослов'янських племен

сусіди	народи-нащадки	вірування	спосіб життя
Скандинавія	Данці, шведи, норвежці	язичництво	<ul style="list-style-type: none"> Грабіжницькі набіги та військові походи на інші народи Наймалися на службу до впливових та багатих володарів
Візантія	Турки	християнство	<ul style="list-style-type: none"> Торгівельне партнерство з іншими країнами Називали себе ромеями або греками
Аварський каганат	Утворення сучасних південнослов'янських народів	язичництво	<ul style="list-style-type: none"> Кочовий спосіб життя Здійснювали набіги на сусідні народи
Велика Болгарія → Хозарський каганат	болгари	язичництво	<ul style="list-style-type: none"> Кочовий спосіб життя Здійснювали набіги на сусідні народи Наймалися на службу до впливових та багатих володарів

Узагальнення. Систематизація.

Де розташовувалася прабатьківщина слов'ян?

Назвіть союзи племен східних слов'ян предків українців.

Що таке літопис?

Що було основним заняттям слов'ян?

Рефлексія.

Скориставшись уявним мікрофоном, доповніть твердження: Раніше я не знав / не знала, що...

Домашнє завдання:

- Опрацювати §1.
- Заповніть таблицю розселення слов'янських племен на території України.

Племінне об'єднання	Територія розселення	Політичний центр
Поляни		

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!